

להיות יוצא דופן

אני מניח שהכוונה היתה למדים מכל הסוגים: הוורמאכט, פלוגות-הסער החומות (אס"א), פלוגות-הסער השחורות (אס"א), שרות-העבודה, ומאה ואחר אירגונים נאציים אחרים. יצאתי מגרמניה שש שנים לפני כן, כילד. אולם אני זוכר את התמונה, ערב עליית הנאצים לשלטון: היה נרמה כאילו כל העם לובש מדים, קומוניסטים, סוציאליסטים, שמרנים, נאצים — כולם לבשו מדים, כולם צעדו ברחובות לקצב התימורות (הצוצרות) ותופים לנאצים, חלילים ותופים לקומוניסטים, וכו'. אומה של לובש-מדים, אומה של צועדים בסך.

זהו גם סיפורו של גונטר זאמטלבה, ראש-עיריית דורטמונד, אורחהכבוד של ראש-העיר של נתניה, איש הליכוד. גם הוא צעד בסך.

כשהכל הצטרפו לנוער ההיטלראי, הוא הצטרף לנוער ההיטלראי. כאשר הטובים הלכו לאס"א הקרבי (גאופאס"א) הוא הלך לאס"א הקרבי. אחרי התבוסה, כשכולם הפכו דמוקרטים, גם הוא הפך דמוקרט.

קשה לדעת מי ראויים יותר לבזוז: אותם שהיו חדרים באמת ובתמים באידיאולוגיה הנאצית, או אותם שהצטרפו, שהתגייסו, שצעדו בסך, מפני שכולם צעדו בסך.

טראנספר ליהודים

במקום שיש בו ביצה, יש יתושים. במקום שיש בו שינאה לזרים, יש פוליטיקאים המנסים להיבנות ממנה. פאשיסטים, ניאופאשיסטים, גזענים, אנטי-סרטיאני.

דוק

בישראל יש רחבעים זאבי, שוד כה במקום בכנסת. הוא מטיף לגירוש כל הערבים.

במדינת-לואיזיאנה, בדרום ארצות-הברית, יש אחד דויד דוק, שזכה השבוע במקום בבית-המוחוקקים של המדינה. הוא מטיף לגירוש הכושים, וגם היהודים הללו.

דוק היה בעבר "הקוסם הגדול" של הקריקלוקס-קלאן — האירגון שהוא אבי-אבות הגזענים בעולם המודרני. דוק יכול לתת שיעורים לגנאי.

די. הוא רוצה לטרנספר 20 מיליון כושים מארצות-הברית (לשם הובאו בכוח כעבדים על-ידי אבותיו של דוק, אחרי שנחטפו ממדינתם). הוא גם רוצה לגרש את היהודים מכל מדינות ארצות-הברית, וליישב אותם במדבריות או בלונג-איילנד הסמוכה, שתיקרא — כך הוא מציע — "ישראל המערבית".

בצעירותו הצטלם דוק במדי פלוגות-הסער הנאציות ונשא שלט: "הוציאו להורג בגאון את השיבועה משיקאגו" — קבוצה של שמאלנים שעמדה אז למישפט. באוניברסיטה היה ידוע כ"גנאי של המיכללה". כיום הוא בן 38, חבר המפלגה הרפובליקאית. הוא ניוון מן הפחד השורר בקרב הלכנים נוכח שיעור-הפשיעה הגבוה של הציבור השחור, העני וחסר-התיקווה. הפחד מגביר את הגזענות, הגזענות מקרמת את הקאריירה של דוק, גברי ושות'.

דוק הוא מיטרד למיפלגתו. הרפובליקאים מנסים כיום לרכוש את ליבם של השחורים, המהווים ציבור גדול ומלוכד במדינות הדרום. בלעדיהם לא יכבשו הרפובליקאים את הדרום, שהיה במי שך דורות מעוז של דמוקרטים. אבל הגזענות מתגברת גם על ההגיון. דוק נבחר. מיפלגתו הודיעה שתסתייג ממנו.

שרות אדומים

בשעה ששניא מדינת-ישראל השתתף בהלווייתו של הירוהיטו, קיסר יפאן, ישבתי באולם-קולנוע תל-אביבי וחזיתי בהקרנה מוקדמת של סרט סיני, שדות החיטה האדומים (צריך להיות: "שרות" הדרה האדומים).

בסרט יש תיאור מוזעזע של פשעי-מלחמה יפאני — אחד מאור תם פשעים שעלו באכזריותם בהרבה גם על פישעי-הנאצים, אף שהיו פחות מתועשים. הם לא מסעירים אותו, כי הקורבנות לא היו יהודים.

אנחנו, חניכי הסרט ההוליוודי, חושבים בעיקר על שבויהי-מלחמה המערביים, כאשר מדברים על וזועות היפאנים. זוהי גישה גזענית מובהקת. היפאנים התעללו אמנם באלפי שבויים בריטיים, אמריקאים ואוסטרליים. אבל הם רצחו מיליוני סינים באכזריות נוראה.

כל זה נעשה בימים שבהם עמד הירוהיטו בראש יפאן. כשאנחנו מתלוננים על כך ש"האפיפיור שתק", מה נאמר על הקיסר היפאני, שלא רק "שתק", אלא גם עמד בראש המדינה הפושעת?

אולם הקטע על אכזריות היפאנים הוא רק אחד החלקים של סרט יפהפה.

זהו הסרט הסיני הראשון שחזיתי בו, והייתי מוקסם. אין הוא דומה בשום צורה שהיא לסרט אמריקאי. הוא דומה הרבה יותר לציור סיני.

הציולמים הארוכים של גיבועוליה-הדרה ברוח, הלחנים, האווירה האופפת את הסרט כולו — יש בהם משהו שאני מתקשה להגדירו, משהו מצוי בציורים הסיניים המוכרים לנו. משהו אינסופי, משהו שאין לו קצוות חדים, שאין בו פעילות נמרצת. קיטעי-התעמולה של סין העממית אינם מפריעים בסרט.

השחקנית הראשית, גונג לי, הכלה הקרויה "תשע" מפני שגולדה כיום התשיעי של החודש התשיעי, שובה את הלב. אי אפשר שלא להתאהב בה. במבט אחד של עיניה היא אומרת יותר מכפי ששחקניות מסוימות בהוליווד אמרו בעשרות סרטים.

אורי אבנרי

לציבור הישראלי, אך לא במשאימתו. את המשאימתו יש לנהל עם ראשי אש"ף בתוניס.

דובר-אש"ף לא בא לירושלים, אבל הוא דיבר אל הכנס מעל מסך הווידאו. היה זה מכר ותיק אחר: צאלח ח'לף, המכונה אב"ד א"א.

פגשתי אותו בראשונה בתוניס לפני שנים. אז נחשב בישראל כארכיטקטוריסט, אולי יותר מאשר כל אדם אחר בצמרת פת"ח. כשפגשנו אותו בחברת עיצאם אל-סרטאוי, הצביע אב"ד א"א על סרטאוי וחייד: "אתם חושבים שהוא מתון? אני דגלתי בדיועות האלה עוד בזמן שסרטאוי היה נץ קיצוני!"

ואכן, יודע-דבר ידעו תמיד שאב"ד א"א הוא אחד מאבות האש"ף כולה הריאליסטית באש"ף, הדוגלת בשלום עם ישראל. אולם מטעמים של טאקטיקה פוליטית, הקפיד מאור שלא להשמיע דיועות כאלה בציבור. כלפי חוץ נראה כאיש קשוח וקיצוני. כשצילמתי אותו בעת הפגישה לא התנגד, אך ביקש שלא אפרסם את התצלום לפי שעה, ולא אוכיר בדיווח העיתונאי שלי את עצם נוכחותו בפגישה.

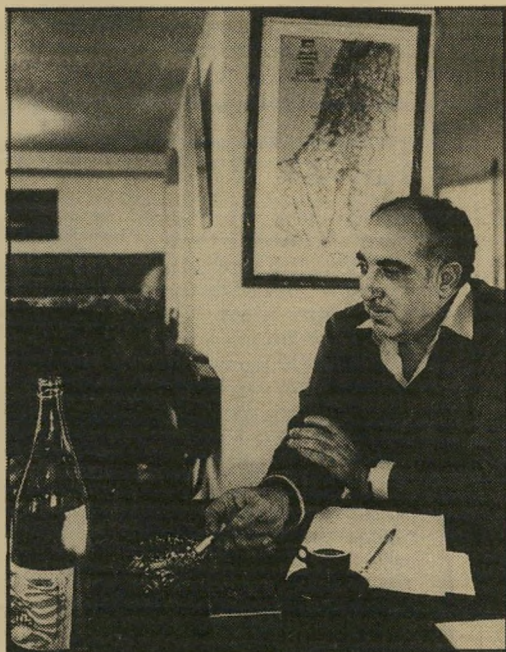
כשארם זהיר כמוהו יוצא עתה בצורה הגלויה והראונית ביותר למען השלום, ואף מציע משאימתו ישראל-פלסטיני ישיר לפני כניסת הוועידה הבינלאומית, יש לדבר משמעות כפולה ומכופלת. פירוש הדבר שיש כיום בקרב הפלסטינים הסכמה לאור מית רחבה לקו זה.

אוחו הדבר יש להגיד גם על הצד הישראלי. אם קהל ירושלמי מכובד, רובו קשיש ומייושב בדעתו, יכול לשכת בבירת-ישראל ולהקשיב לפנייה ישירה של אב"ד א"א, הרי זה אומר הרבה. עוד לפני שבע שנים היו כמעט כל האנשים הטובים האלה מוכנים לירוק עלי, כאשר נפגשתי לראשונה עם יאסר ערפאת.

והיכרותי, כמובן, גם את מי שלא היו שם, באולם הירושלמים. לובה אליאב העלה את יזכרם, בנאום מרגש: "יאר מנרס-פראנס, נחום גולדמן, שימחה פלפן ועיצאם אל-סרטאוי. ארבעה חלוצי שלום. כשדיבר על סרטאוי, התרגשתי כמעט עד רמעות."

הצוערים בסך

באחד העיתונים הזרים, שיש להם מדור "היום לפני 50 שנה", מצאתי את הקטע הבא, שהתפרסם ביום ה-20 בפברואר 1939: בכנס של ההתאחדות הארצית של החיטים של הרייך הגרמני, שנערך בעיר ויימאר, סיפרו המשתתפים כי שליש של העם הגרמני לובש עכשיו מדים.

אב"ד א"א, כפי שצילמתי

לפני תריסר שנים התבקשתי על-ידי קבוצה של סטודנטים יהודיים-אמריקאיים, שביקרה בארץ, להרצות לפנייהם על העניין הפלסטיני.

אמרתי מה שאמרתי על הצורך בהדברות עם אש"ף ובהקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל. כשבא תורם של האורחים להציג שאלות, קמה צעירה נחמדה ושאלה: "האם אתה נהנה מזה שאתה כליכך יוצא-דופן?"

השבתה: "לגמרי לא. הייתי רוצה שמי שחושב אחרת יהיה יוצא-דופן."

נרמה לי שמישאלה זו מתחילה עכשיו להתגסס.

אנשים שהיכרתי

הייתי בהרבה כינוסים, ועידות וסימפוזיונים פוליטיים בחיי. השבוע נוכחתי באחד המעניינים שבהם. בערב אחד שמעתי ארבע-חמש הרצאות מרתקות. זה היה הכנס השנתי של המרכז הבינלאומי לשלום במזרח התיכון.

ההרצאה המעניינת ביותר היתה של הרוסי. הפרופסור ראדמיר בוגרנוב, מומחה של המוסר הסובייטי החשוב ביותר ליחסים בינלאומיים, עשה תרגיל ריטורי משעשע ומבריק.

הוא אמר שאינו מכין דבר בענייני המיורח התיכון, ולכן רק ישאל שאלות, מתוך תיקווה שהישראלים יוכלו להשיב לו או לעצמם.

למשל: במשך 25 שנה ניסתה ישראל לפתור את הבעייה הפלסטינית בכוח. "האם אתם עכשיו בטוחים יותר? מאושרים יותר? שלווים יותר?" ואם לא, אולי כדאי לנסות שיטה אחרת?

בוגרנוב, איש נמוך וקרח, שוויתר על כל פעלול ריטורי, הודה בגילוי-לב על השגיאות שעשו הסובייטים במשך השנים. (אבא אבן: "הרבה יותר קל להודות בשגיאות של מי שטר קודם") הנ

סיגה מאפגניסטאן גרמה להרבה כאב בכרית-המועצות. אבל אחרי שזה היה אפשרי, הכל אפשרי. שאלה: "האם זה מיקרה שא"ד

רוארד שווארדנאדזה בא למיורח התיכון יומיים אחרי שהחיל ה-סובייטי האחרון יצא מאפגניסטאן?"

ברית-המועצות שינתה לחלוטין טינ את גישתה. היא אינה שואלת את עצמה עוד: איך אנחנו יכולים להשיב במערכת-נשק חדשה משלנו על מערכת-הנשק החדשה של ארצות-הברית, אלא איך

ליצור סביבה בינלאומית שתאפשר לכולנו לצמצם את הנטל ולהשקיע את המשאבים לטובת חיים טובים יותר. האם לא כדאי שישראל תשאל את עצמה שאלות דומות? למחשבה הסובייטית החדשה יש שלושה כללים, והוא מציע אותם גם לנו:

ראשית, הכנס את עצמך לנעלי היריב. נסה להבין מה הוא חושב, מפני מה הוא חושש, למה הוא מקווה.

שנית, מתח ביקורת על עצמך. מה אינו בסדר בגישה שלך? שלישית, שאל את עצמך איך להגיע למאזן של אינטרסים, תחת להגיע למאזן של כוח. התפיסה של מאזן-הכוח, ששלטה

באירופה במשך מאות בשנים, פשטה את הרגל. לא היכרתי מקדם את בוגרנוב, אך אני מכיר מזה שנים רבות את הנואם הבא, תחסיין כשיר, דיפלומט מצרי בכיר. הוא היה

המצרי הראשון שהיכרתי. ב-1967 ישבתי בניו-יורק וכתבתי את ספרי מילחמת מיום השבועי. ירידה בריטית, העיתונאית סאלי בלפראג, שאלה אותי אם אני מוכן להיפגש בחשאי עם מצרי בכיר. הסכמתי, כמובן, אמנם חששתי. אולי זה מרגל? כל פגישה כזאת היתה עלולה להכניס אותי לכלא.

כך פגשתי את תחסיין, איש פיקת, שוחר-שלום, אהוד ביותר, אחד מאותם מצרים המעניקים לך את ההרגשה שחוכמת-חיים של

8000 שנים מדברת מתוך גרונום. גם הפעם דיבר בחוכמה. למשל: "הדבר הכי קשה בחיים זה לראות את הגלוי-לעין. הגלוי-לעין הוא, כמובן, שיש אש"ף ושצריכים לדבר איתו. היו שראו את זה לפני 20 שנה. רבים רואים את זה עכשיו."

באנגלית אמר לקהל, תוך שימוש במושג עברי: "צריכים לגרש את הדיבוק שהצאנו."

מובן שאני מכיר את אבא אבן, מזה הרבה זמן. היינו ביחד 10 שנים בכנסת, והתנצחנו לא-אחת. גם על הבעייה הפלסטינית. אז היה בצד השני של המיתר.

"הרוב הגדול של הציבור בחר בי כבמדינאי בדימוס", התלוצץ. אני חושב שהעם נהג בחוכמה. כי אבן מגן עכשיו, בכל יכולתו המבריקה, על העמדות הנכונות, שהוא נאלץ להטיף נגדן, באותה היכולת המבריקה, כשהיה שרי-החוץ של גולדה מאיר.

להקשיב לאבן זה כמו להסתכל באשף (בלי מרכאות) בורה, המחזיק באוויר תמישה כרוויים ציבועניים. קונסנוס פירושו שכולם מאמינים במשהו שאיש מהם אינו מאמין בו בנפרד. או: "במילחמה אפשר לאבד חיים. בוועידה אי-אפשר לאבד אלא את התיק."

את פייצל אל-חוסייני היכרתי לפני שנים. אין הוא נואם. אמנם, השפה הערבית מתאימה במיוחד לבניית מיגדלים ריטוריים, אך פייצל אינו עושה זאת. הוא מדבר בפשטות מוחלטת. "איך אפשר לנהל משאימתו כאשר אתה שואל את עצמך כל הזמן היכן תלון בלילה, כאשר בודשית שלך יכול לשלוח אותך ככל רגע למעצר מינהלי או לגירוש?"

ומכאן: המנהיגים בשטחים הכבושים יכולים לעסוק בהסברה